

Under disse vanskelige forhold har ministeriet anset det for påkrævet at søge fællesskabet ophævet, og som grundlag herfor blev der i foråret 1944 afholdt kommissionsforretninger i henhold til § 23 i lov af 15. maj 1903 om afløsning af tienden over hver af de under fællesskabet hørende kirker for at fastsætte vilkårene for kirkerens overgang til selveje, men som følge af de dengang herskende ekstraordinære forhold blev afløsningens endelige gennemførelse udskudt.

I skrivelse af 30. juli 1948 til samtlige menighedsråd ved stiftslandsbykirkerne udtalte ministeriet derefter, at man måtte finde, at sagen angående ophævelsen af det nævnte fællesskab nu snarest muligt måtte bringes til afslutning, hvorhos man bemærkede, at der ikke ville blive spørgsmål om at ændre de beløb, der ved kommissionsforretningerne i 1944 var fastsat på post I (årlig vedligeholdelse og drift) eller post III (urørlig kapital til fremtidig hovedstandsættelse), men at der derimod eventuelt kunne være grund til ændring af nogle af de på post II afsatte beløb til afhjælpning af mangler i en nærmere fremtid som følge af forandringer, der måtte være indtrådt efter 1944.

I overensstemmelse hermed blev der af den nedsatte afløsningskommission i august måned 1948 afholdt kontinuationsforretninger over samtlige kirker, hvorved den langt overvejende del af de på post II i 1944 ansatte beløb forhøjedes og en del nye beløb hensattes, idet dog tilføjedes, at det kunne blive nødvendigt at foretage en procentvis nedsættelse af samtlige beløb på post II, såfremt det ikke lykkedes at tilvejebringe et tilstrækkeligt statstilskud til ophævelse af fællesskabet.

Endelig blev det i juni måned 1949 i forbindelse med afholdelsen af det i § 31 i bekendtgørelse nr. 455 af 23. september 1947 af lov om vedligeholdelse af kirker og kirkegårde m. v. foreskrevne årlige eftersyn af kirkerne — i hvilket syn deltog provsten og provstiudvalgets bygningskyndige mand samt 3 af afløsningskommissionens medlemmer — fastsat, hvilke almindelige istandsættelsesarbejder der skulle udføres ved kirker og kirkegårde, for at disse kunne betragtes som afleveret i synsforsvarlig stand, og de hertil ansatte beløb, ialt 39 768 kr., er senere udbetalt af stiftslandsbykirkerens fællesfond til de enkelte menighedsråd.

I synsprotokollen blev derhos anført, at vedkommende kirke herefter var at betragte som overgået til selveje under menighedsrådets bestyrelse fra den 1. juli 1949 at regne, for så vidt angår kirkens almindelige vedligeholdelse og drift.

Som det sidste led i ophævelsen af det økonomiske fællesskab mellem stiftslandsbykirkerne står nu tilbage at fastsætte, hvilken del af fællesskabets formue og gæld der ved opløsningen skal henlægges til den enkelte kirke.

Pr. 31. december 1949 vil fællesskabets status kunne opgøres således:

	<i>Aktiver.</i>	
Tiendeafløsningskapitaler og andre kapitaler		478 060 kr. 00 ø.
	<i>Passiver.</i>	
1. Af afløsningskommissionen beregnet som nødvendige henlæggelser til kirkerne på post I (årlig vedligeholdelse og drift)	452 125 kr.	
Post II (større arbejder i en nærmere fremtid)	154 075 -	
Post III (hovedstandsættelse i en fjernere fremtid)	64 000 -	
	<hr/>	670 200 - 00 -
2. Alm. vedligeholdelsesarbejder, udsat inden afleveringen	39 768 - 00 -	
3. Faste lån på de enkelte kirker pr. 31. december 1949	76 321 - 22 -	
4. Fælles driftslån pr. 31. december 1949	62 500 - 00 -	
5. Konverteret lån, restbeløb pr. 31. december 1949	28 307 - 46 -	
6. Kapitaliserede refusioner til Roskilde Domkirke m. fl.	37 596 - 25 -	
7. Lån ydet af Roskilde Domkirke, til rest pr. 31. december 1949	9 387 - 19 -	
	<hr/>	924 080 kr. 12 ø.
	<hr/>	÷ 478 060 - 00 -
	<hr/>	samlet underskud: 446 020 kr. 12 ø.

På grundlag af denne status finder ministeriet at kunne opstille følgende hovedlinier for ophævelse af fællesskabet, idet man dels nævner de beløb, som formentlig må afholdes af fællesskabets kapitaler + et eventuelt statstilskud, og dels de beløb, som det antagelig ved ophævelsen må pålægges de enkelte kirker at udrede.